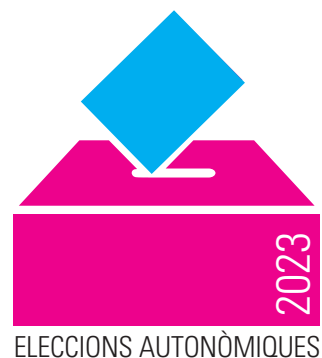


unicef



per a cada infància



EN AQUESTES ELECCIONS GUANYEN ELS INFANTS

Propostes d'UNICEF **Comitè Balears**



EN AQUESTES ELECCIONS GUANYEN ELS INFANTS A LES ILLES BALEARS

L'Assemblea General de les Nacions Unides va confiar a UNICEF el mandat de promoure la protecció dels drets dels infants i els adolescents, d'ajudar a satisfer les seves necessitats bàsiques i d'augmentar les oportunitats que se'ls ofereixen perquè despleguin plenament el seu potencial.

Aquesta missió a Espanya i concretament a les Illes Balears implica, entre altres obligacions, donar suport a les institucions públiques a l'hora d'adoptar totes les mesures necessàries per garantir que els infants i els adolescents puguin exercir, en condicions d'equitat, tots els drets reconeguts en la Convenció sobre els Drets de l'Infant.

La vinculació cada vegada més gran entre infants i pobresa i desigualtat (en ingressos, en condicions materials de vida, en salut, habitatge o educació) o la major visibilitat de la violència exercida contra ells, dins i fora de les nostres fronteres, han fet que els infants hagin guanyat certa presència en l'agenda pública i política en els darrers anys. Tanmateix, això segueix sent insuficient si tenim en compte els indicadors que mesuren el benestar de la infància, la qual cosa ens du a afirmar que encara és necessari fer feina perquè els infants tinguin la prioritat que es mereixen en l'agenda política en els àmbits estatal i autonòmic.

Per què els infants i els adolescents han de ser tinguts en compte en els programes electorals i hi han de ser presents?

1. Perquè constitueixen el 17,23 % de la població de les Illes Balears.

2. Perquè tenir en compte els infants demostra una visió a mitjà o a llarg termini de la comunitat autònoma i enllaça amb iniciatives globals com l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible.

3. Perquè invertir en la infància és una opció econòmica i intel·ligent i reporta beneficis a tota la població: promou el desenvolupament econòmic i social, ja que augmenta la productivitat, el creixement econòmic i la cohesió social.

4. Perquè aquest col·lectiu és especialment vulnerable a la pobresa, la violència i l'explotació.

5. Perquè en el seu doble paper de ciutadans, ara i en el futur, no desenvolupar a temps les polítiques i les inversions necessàries pot vulnerar els seus drets i tindrà un cost econòmic i social elevat.

6. Perquè, tot i que no voten, són titulars de drets i el seu compliment implica la necessitat de millorar lleis i polítiques públiques.

7. Perquè tenen dret a ser escoltats i a participar en tots els assumptes que els afecten. La participació és un principi rector de la Convenció sobre els Drets de l'Infant.

8. Per solidaritat intergeneracional: perquè els sistemes públics de serveis i protecció social basats en aquest principi han de mirar també els infants i les famílies amb infants per raons de justícia i sostenibilitat.

9. Perquè ens hem compromès en diversos instruments internacionals a vetllar pel compliment de tots els seus drets.

Els períodes electorals són un bon moment per mirar enrere i valorar les fites assolides, però especialment els reptes i els compromisos pendents recollits en el Pacte Balear per la Infància, identificant mesures que protegeixin, promoguin i facin reals i efectius els drets de tots els infants. Aquest és l'objectiu d'aquest document: recollir les propostes d'UNICEF España per a la legislatura 2023-2026, en què es promou que els infants siguin protagonistes dels programes de les diferents forces polítiques a les Illes Balears.

Les propostes que recollim en aquest document es fonamenten en tres pilars: **perspectiva de drets, inversió en els infants i equitat**, i estan basades en nombroses anàlisis i investigacions que UNICEF i els seus aliats han promogut en els darrers anys per conèixer la realitat de la situació dels infants a Espanya i, concretament, a les Illes Balears.

Les polítiques d'infància han de partir d'una avaluació dels plans anteriors i d'un estudi diagnòstic exhaustiu de la situació dels infants que en permeti conèixer i visibilitzar la vertadera situació a la comunitat autònoma, que identifiqui què fer, per a qui, on i amb quins objectius i, consegüentment, que contribueixi a dissenyar polítiques més adequades, orientades i eficients per garantir-ne el benestar i els drets. Aquesta planificació ha d'anar acompanyada del pressupost necessari per abordar les mesures que inclou i d'indicadors de seguiment que permetin mesurar-ne l'impacte real i el grau d'acompliment.

La **coordinació** no pot ser un complement o una acció secundària a les estratègies i els plans, sinó que constitueix en si mateixa una de les estratègies més eficaces a l'hora de protegir els drets dels infants, com indica l'Observació general núm. 5 del Comitè de Drets dels Infants.

Així mateix, les propostes que es presenten estan encaminades a aconseguir que a les comunitats autònomes s'estableixin les bases necessàries perquè tots els infants i adolescents exerceixin tots els seus drets (educació, salut, supervivència, protec-

ció, etc.), en el marc del que disposa l'**Agenda de Desenvolupament Sostenible 2030** que la comunitat internacional ha d'assolir per a totes les persones, i ho ha de fer de manera sostenible i amb equitat. Els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) promouen els drets de la infància i suposen una oportunitat per assegurar la màxima protecció dels drets i el benestar de tots els infants, posant el focus en els problemes principals de pobresa, desigualtat i insostenibilitat. La seva finalitat és transformar les vides de milions d'infants, a la nostra comunitat autònoma i arreu del món, sota la consigna de no deixar ningú enrere.

I tot plegat, amb la **participació real dels infants i els adolescents** com a eix transversal. Els infants tenen dret a ser informats, a expressar els seus temors i dubtes i a participar en la presa de decisions sobre els temes que els afecten. Tenen una visió bastant clara sobre com els governs haurien de gastar els diners de manera que facin realitat els seus drets. Les consultes i els projectes que s'han duit a terme amb ells també palesen que volen i poden expressar les seves opinions i que és responsabilitat del Govern autonòmic articular els mecanismes per consultar-los. És essencial promoure espais i mecanismes reals de participació per als infants i els adolescents no només com a titulars de drets, sinó també com a actors clau de transformació social i política. Així sentiran que són tinguts en compte i que són ciutadans actius que poden contribuir a la societat amb la seva visió. Totes les decisions, mesures i accions polítiques han de mantenir el compromís de fer que aquesta participació sigui

transparent, amigable, amb retiment de comptes, sensible a possibles riscos i amb protagonisme d'infants i adolescents.

En aquesta línia, s'integren en aquest document les principals reflexions i propostes que són el resultat d'un procés de consulta a un grup d'infants i

adolescents en relació amb els eixos estratègics d'UNICEF España.

Presentam 10 propostes vinculades amb 5

eixos estratègics: cura i protecció als infants i els adolescents arreu del món; protecció dels infants a Espanya; pobresa infantil; salut mental, i drets dels infants en l'àmbit digital.

6 COMPROMISOS AMB LA INFÀNCIA

La pobresa, la desigualtat i la violència que patix la infància dins i fora de les nostres fronteres requereixen que la infància tinga protagonisme i participació en l'agenda política en l'àmbit estatal i autonòmic.



Lluitar contra la pobresa



Enfortir la cooperació al desenvolupament



Cuidar la salut mental



Garantir els drets de la infància en l'entorn digital



Protegir la infància



Invertir en infància

INFANTS I ADOLESCENTS EN SITUACIONS EXTREMES I DE MAJOR VULNERABILITAT ARREU DEL MÓN



La COVID-19 ha palesat la nostra vulnerabilitat i interdependència. La capacitat mundial per frenar la pandèmia dependrà de la capacitat de resposta dels sistemes sanitaris més fràgils i amb menys recursos.

L'impacte de la COVID-19 va molt més enllà de les conseqüències sanitàries. Les mesures per contenir la pandèmia provoquen una crisi socioeconòmica de gran magnitud que serà especialment perjudicial als països amb sistemes més fràgils i

amb les poblacions en situació de major vulnerabilitat. A més, aquesta crisi, interconnectada amb altres crisis que ja impactaven especialment en els infants –com la climàtica o els conflictes–, posa en greu risc els avenços aconseguits en les darreres dècades.

Segons l'anàlisi del Programa de Cooperació al Desenvolupament duita a terme a través dels pressuposts generals de les Illes Balears, l'ajuda oficial al desenvolupament el 2022 va ascendir a l'1,7 %.

PROPOSTES

- 1** Incorporar en els plans directors de cooperació una estratègia d'infància coherent amb la cooperació espanyola i l'Agenda 2030, i un compromís amb el multilateralisme i amb el marc de les Nacions Unides, per abordar de manera adequada els reptes globals que afrontam i als quals la cooperació descentralitzada ha de contribuir a donar resposta.
- 2** Complir el compromís internacional de destinar el 0,7 % del pressupost a cooperació al desenvolupament, fer un seguiment adequat del percentatge que es destina a la infància i donar suport, amb recursos i instruments, a l'educació per a la ciutadania global.



CURA I PROTECCIÓ D'INFANTS I ADOLESCENTS, AMB ESPECIAL ÈMFASI EN ELS INFANTS EN MOVIMENT



Tots els infants i adolescents, emparats per la Convenció sobre els Drets de l'Infant, tenen dret a estar protegits, independentment d'on han nascut o on resideixin actualment, i les institucions tenen l'obligació de vetlar per la seva protecció mitjançant actuacions de prevenció, detecció i reparació de les situacions de risc de desprotecció. En tot cas, aquestes mesures s'han de desenvolupar paral·lelament al suport integral i multidisciplinari de les administracions a les famílies biològiques perquè puguin recuperar la capacitat de protegir els seus fills.

Els infants migrants no acompanyats constitueixen un col·lectiu especialment vulnerable en aquest àmbit de protecció. Han de ser integrats en el sistema de protec-

ció, però en ocasions requereixen un suport específic pel desarrelament que arrossegueu, el risc de ser víctimes d'abús i explotació i les possibles situacions de violència que han viscut al seu país o durant el trajecte.

El 2021 es va aprovar la Llei orgànica de protecció integral a la infància i adolescència davant la violència (LOPIVI), un marc normatiu i institucional per posar en marxa polítiques públiques focalitzades especialment a prevenir diferents formes de violència contra els infants i els adolescents i protegir-los-en. L'objectiu és construir espais segurs i protectors per als infants, amb la participació i el compromís de tothom. Perquè aquesta llei compleixi el seu objectiu és fonamental que les institucions públiques posin en marxa un conjunt de serveis essencials.

PROPOSTES

3 Adoptar les mesures necessàries per reforçar el sistema de protecció desenvolupant una resposta adequada per atendre les diferents necessitats, promovent l'acolliment familiar, establint els mecanismes i els recursos necessaris i millorant la coordinació perquè tots els infants tutelats exerceixin tots els seus drets, incloent-hi la participació. Tot plegat s'ha de fer amb el focus en la integració i la transició a la vida adulta.

4 Desenvolupar un conjunt d'accions per implementar la LOPIVI en l'àmbit autonòmic, com el desplegament normatiu, el disseny de protocols, la creació d'òrgans i figures com el coordinador de benestar i protecció i el delegat de protecció, així com la formació del personal de diferents serveis i que està en contacte amb infants, com les persones que integren els cossos i forces de seguretat, el poder judicial, els serveis sanitaris, els serveis socials, els àmbits educatiu, esportiu i de lleure, i la comunitat en general.

Mesures específiques dirigides a la protecció dels infants migrants no acompanyats

- Participar en el mecanisme estatal de derivació i impulsar-ne el funcionament, per garantir el nivell de protecció adequat per a tots els infants migrants no acompanyats.
- Garantir una resposta eficaç, coordinada i basada en responsabilitats compartides als infants migrants en contextos de crisis migratòries, posant en marxa un model de gestió de contingències humanitàries migratòries amb un enfocament de drets de la infància que impliqui el sector privat i que garanteixi els recursos necessaris per oferir una resposta oportuna i de qualitat, amb un acompanyament suficient i adequat fins a l'emancipació.
- Desenvolupar un pla contra el racisme i la xenofòbia.

POBRESA INFANTIL I PROTECCIÓ SOCIAL



Els infants i els adolescents s'enfronten a múltiples desafiaments, com l'increment de la pobresa infantil i les desigualtats, l'agreuiment de la bretxa educativa, una amenaça a la seva salut física i mental i de les seves famílies, l'impacte de la crisi climàtica, les conseqüències de la covid i la situació derivada de la guerra a Ucraïna. **El progrés dels infants és el progrés de tothom.** És el moment de reimaginar un món millor per als infants, situant-los en el centre de mesures que assegurin una societat més resilient i que vagin dirigides a protegir i garantir els drets de la població infantil de la nostra comunitat autònoma.

49.125 infants de les Illes Balears, el 24,5% de les persones menors de 18 anys (Font: INE, Enquesta de condicions de vida 2021), segons el llindar estatal, i també el 24,5 % segons el llindar autonòmic, estan en risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE). Aquesta dada disminueix en 8,5 punts per al llindar estatal (33%) i en més de 15 punts (40,2 %) per al llindar autonòmic respecte dels resultats de l'any 2020. Els infants que ja es queden enrere en termes d'ingressos tenen més risc de fer-ho també en altres àmbits, com la salut o l'educació. Aquesta desigualtat infantil afecta la vida i el desenvolupament dels infants, però també impacta en el benestar de tota la societat europea i el compromet, a mitjà i a llarg termini.

PROPOSTES

- 5** Vetlar per l'estabilitat i la qualitat de les polítiques públiques d'infància a les Illes Balears, prioritzant els recursos destinats als infants i les seves famílies. Partir de l'anàlisi pressupostària en clau d'infància i de l'informe d'impacte sobre els infants de la llei de pressuposts, identificant els programes i les partides que afecten directament i indirecta els infants i els seus objectius i valorant l'impacte de les accions finançades i la suficiència dels recursos. Cal garantir una inversió suficient i adequada i blindar-la davant canvis polítics i econòmics, seguint els criteris d'eficiència, eficàcia, equitat, transparència i sostenibilitat.
- 6** Garantir l'accés a serveis essencials per als infants vulnerables (en matèria d'educació, nutrició, salut i habitatge), i la lluita contra la pobresa infantil, assegurant la implementació de la garantia infantil europea a les Illes Balears, desenvolupant el pla operatiu autonòmic i fent-ne el seguiment, en coordinació amb l'àmbit local.



SALUT MENTAL DELS INFANTS I ELS ADOLESCENTS



El dret al nivell més alt possible de salut mental és una part essencial del dret humà a la salut, reconegut per la Convenció sobre els Drets de l'Infant.

Les obligacions que es deriven d'aquest tractat internacional no només impliquen mesures de prevenció i tractament, sinó que també inclouen la millora dels determinants psicològics i socials de la salut i el benestar.

Les dades disponibles d'àmbit estatal alerten d'un augment en el nombre de casos atesos en consultes de salut mental (psiquiatria i psicologia clínica) i d'intervencions psicològiques i socials. La situació en la qual estam immersos genera reptes molt importants en matèria de salut i, alhora, pot ser una oportunitat per reforçar definitivament el sistema de salut mental infantil a les Illes Balears, així com per preparar-nos davant futures emergències.

PROPOSTES

7 Desenvolupar un pla d'acció autonòmic específic de salut mental en la infància i l'adolescència, emmarcat, si escau, en el Pla de Salut o el Pla de Salut Infantil, així com en l'Estratègia de Salut Mental del Sistema Nacional de Salut (SNS) per al període 2022-2026, aprovada en el Consell Interterritorial de l'SNS el desembre de 2021. Aquest pla ha de preveure serveis de prevenció, detecció precoç, promoció i atenció, des d'una perspectiva multisectorial, comunitària i psicosocial que inclogui mesures específiques per prevenir i erradicar pràctiques i problemes associats, com maltractaments (negligència i violència), abús sexual, assetjament (bullying), ciberassetjament, sextorsió, suïcidi, discriminació per motius d'orientació sexual i identitat de gènere, xenofòbia, consum d'alcohol, addiccions a substàncies tòxiques, tecnologies i apostes, així com altres conductes de risc.

8 Reforçar el paper de l'atenció primària i la dotació de professionals (metges de família, pediatres, psicòlegs clínics o sanitaris), garantint-ne la coordinació amb la resta dels professionals que donen suport psicosocial als infants i als adolescents en l'àmbit educatiu (en aquest sentit, és especialment important l'articulació de la figura del coordinador de benestar i protecció), el sistema de protecció, el sistema de justícia juvenil, el sistema d'acolliment de persones refugiades o sol·licitants d'asil, els recursos per a infants amb discapacitat, els serveis socials, etc.



TECNOLOGIA I DRETS DELS INFANTS EN L'ÀMBIT DIGITAL



Cal respectar, protegir i fer efectius els drets dels infants i els adolescents també en l'entorn digital. Les tecnologies per a les relacions, la informació i la comunicació (TRIC) ofereixen als adolescents avantatges i oportunitats de desenvolupament i aprenentatge, a més de ser una aportació social i emocional transcendental. No obstant això, les noves tecnologies també suposen grans riscos, com el ciberassetjament, el sexting, el joc en línia, l'assetjament escolar o la sextorsió. 1 de cada 4 adolescents de les Illes Balears podria estar sent víctima de ciberassetjament, un 24,5% reconeix haver so-

fert assetjament en algun moment de la seva vida; i 1 de cada 10 adolescents que juguen en línia podria arribar a desenvolupar una addicció al joc, segons revela l'informe d'UNICEF Espanya *Impacto de la Tecnología en la Adolescencia. Relaciones, Riesgos y Oportunidades*.

Amb l'objectiu de promoure que els infants i els adolescents poden navegar i aprendre de manera segura per internet i que desenvolupen habilitats i eines per gestionar els riscos associats i per créixer fent un ús saludable, equilibrat i respectuós de les TRIC, a UNICEF proposam:

PROPOSTES

- 9** Elaborar o actualitzar normatives, protocols, programes, mesures i mecanismes de protecció davant les noves formes de vulneració, cada vegada més patents, dels drets dels infants derivades de l'ús de les TRIC.
- 10** Augmentar les intervencions dedicades al desenvolupament de les competències digitals en l'àmbit educatiu, oferir eines i el suport necessari a les famílies i als mateixos adolescents, sense oblidar la indústria tecnològica i els seu paper fonamental a l'hora de promoure'n el benestar digital.



RESPONEU A AQUESTA LLISTA DE COMPROVACIÓ PER VERIFICAR SI HEU TINGUT EN COMPTE ELS INFANTS I ELS ADOLESCENTS EN EL VOSTRE PROGRAMA ELECTORAL

VISIBILITAT DELS INFANTS

■ Ocupen els infants un espai rellevant en el programa electoral? Es mencionen específicament els infants i els seus drets en la introducció i/o en el resum executiu del programa?

■ Es dedica als infants un apartat principal del programa? L'índex del programa reflecteix les propostes dirigides a la infància, almenys al mateix nivell d'altres polítiques que afecten amplis grups o sectors de la societat, com les polítiques de gènere o de persones grans?

■ Són visibles els infants com a individus en polítiques clau que els afecten (educació, protecció social, protecció jurídica)? Hi estan presents com a infants i adolescents, a més de com a fills, alumnes, usuaris, menors, beneficiaris...?

■ Són visibles en altres polítiques generals/transversals (cooperació al desenvolupament, migrants, ocupació, etc.)? Són tinguts en compte a l'hora de dissenyar mesures en polítiques que no són específiques per a ells, però que tenen un impacte en la seva vida, en les seves famílies i en el seu entorn?

ENFOCAMENT DE DRETS I MARC DE POLÍTQUES

■ Els infants estan inclosos en el programa electoral en el marc de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, l'Agenda de Desenvolupament Sostenible 2030 i altres referències bàsiques estatals i internacionals? Preveuen els programes acords com la Proposició no de llei per a un pacte d'Estat per a la infància, la Recomanació "Invertir en la infància" de la Comissió Europea (2013), el Pilar Social de la Unió Europea i la iniciativa Global Compact sobre migracions?

■ Les mesures proposades són rellevants per al benestar infantil? S'hi aborden la visió des dels infants i el seu efecte en el benestar i els drets dels infants i els adolescents?

■ S'acompanyen les mesures que ho requereixen d'una estimació de despesa/inversió necessària? Hi ha estimacions i compromisos sobre la inversió pública necessària per implementar les mesures i sobre l'impacte d'aquestes mesures i les fites per assolir?

PARTICIPACIÓ INFANTIL

■ Hi han participat directament infants? O, almenys, s'han tingut en compte les seves opinions recollides en altres fonts (organitzacions d'infància, enquestes, trobades infantils, consells municipals d'infància, etc.)?

■ Hi ha una versió del programa o de les mesures específiques per als infants adaptada a ells? Podrien entendre les mesures i les conseqüències sobre ells mateixos?

EQUITAT

■ Es mira amb una atenció especial els infants més vulnerables? Hi ha mesures específiques per a ells? Quin efecte tindrien les mesures proposades sobre la pobresa infantil, els infants amb discapacitat, els immigrants, els infants en el sistema de protecció judicial o en altres situacions o col·lectius vulnerables?

HEU RESPONST AFIRMATIVAMENT A AQUESTES 10 PREGUNTES? SÍ?

ALESHORES, AQUEST PROGRAMA ELECTORAL ÉS UN PROGRAMA 10 PER ALS INFANTS

